

Motion till riksdagen 2005/06:Kr382

av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -)

Kulturens kraft och motkraft

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Motivering.....	6
Kulturen och jämställdheten.....	7
Folkbildning.....	7
Museer.....	8
Länsmuseerna.....	8
Genusaspekter på museiverksamheten.....	9
Teater, dans och musik.....	9
Barn- och ungdomsverksamhet.....	10
Fria grupper.....	10
Dans.....	11
Musik.....	11
Länsmusiken.....	11
Arrangörstödet.....	11
Fonogramstödet.....	12
Folkmusik.....	12
Barnkultur.....	12
Kultur i skolan.....	13
Film.....	13
Jämställt filmskapande.....	14
Minoritetskultur.....	14
Samisk kultur.....	15
Mångkultur.....	15
Internationellt kulturutbyte.....	16
Kulturinstitutionernas hyreskostnader.....	16
Medier.....	16
Public service-sändningar från våra grannländer.....	17
Riksförbundet Öppna kanaler.....	18
Ungdom och medier.....	18
Mediernas könsstereotypa bild av människor.....	19
Kulturarvet.....	19
Kulturmiljövård.....	19

Fel! Okänt namn på

Arkivfrågor.....	20
Anslag till icke-statliga kulturlokaler	21
Folkrörelser	22
Amatörkulturens ställning	22
Ekonomiska villkor för professionella kulturutövare	23
Omfördelning av medel från arbetsmarknadssektorn till kultursektorn.....	24
Inköp av konst till offentliga platser	24
Inköp av konst till privat sektor	25
Arbetsstipendier och generellt stöd	25
Upphovsrättslig ersättning.....	26
Kopieringsersättningen.....	27
Individuell visningsersättning, IV	27
Kollektivverkstäder	27
Litteraturen och biblioteken	28
Bokmomsen.....	29
Tidskrifter och veckotidningar	29
Kultur i vård och omsorg.....	30
Kultur i vårdutbildningar.....	30
Nationella uppdrag	31
Kultursponsring.....	31

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att komplettera de kulturpolitiska målen med ytterligare ett mål: hållbarhetsmålet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kulturaspekten skall utgöra ett centralt inslag vid utveckling av lokala och regionala tillväxtprogram.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs riktade insatser för att bryta kulturområdets bristande genusansvar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om genusvetenskapligt resurscentrum.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationellt uppdrag för ett kvinnomuseum.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda momsbefrielse för ideella föreningars kulturverksamheter i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda hur danslärare kan omfattas av samma skatteförmåner som idrottsledare i enlighet med vad som anförs i motionen.²
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arrangörsstödets betydelse för ett levande och vitalt musik- och dansliv.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening om vad som anförs i motionen om att regler för bidrag till barn och ungdomar även skall gälla kulturorganisationer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av en utvecklingsfond för fria filmare.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att filmproduktion på något av de erkända minoritetsspråken ges positiv särbehandling i form av öronmärkta pengar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det skall ställas tydliga krav på att jämställdhets- och lika-behandlingsplaner skall finnas i de verksamheter som får statligt filmstöd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den samiska kulturskatten skall överföras till Ajtte fjäll- och samemuseum.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av nämnda förordningar med ambitionen att underlätta internationellt samarbete på kulturens alla områden görs.²
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda frågan om en lag mot mediekoncentration i enlighet med vad som anförs i motionen.³
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att texta 100 % av program med svenskt ursprung.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda lösningar som i högre grad kan ge allmänheten större möjligheter att se de övriga ländernas public service-kanaler i enlighet med vad som anförs i motionen.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda förutsättningar för ett statligt stöd till öppna kanaler i enlighet med vad som anförs i motionen.³
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med förslag till hur man kan arbeta för att motverka den brist på jämställdhet som medierna i dag genomsyras av.³
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utvärdering av effekten av pengarna till kollektivverkstäderna genomförs.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en översyn av kulturmiljövården genomförs med syfte att säkerställa att alla typer av skyddsvärd kulturmiljö får en rimlig tilldelning av stödåtgärder.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att redovisa en plan för det historiska arkivmaterialets bevarande.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny lag om hantering av allmänna handlingar genomförs.³
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över bidragens roll för föreningarnas förutsättningar att bedriva sin verksamhet.⁴
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de lagar som påverkar ideella föreningar.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda möjligheterna att rese- och traktamentsersättning för utövande konstnärer inte skall behandlas som inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda frågan om att statliga stipendier för konstnärer inte skall påverka bostadsbidraget i enlighet med vad som anförs i motionen.⁵
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda förslag till trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation i enlighet med vad som anförs i motionen.²
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda frågan om viss skattebefrielse för kulturarbetare i enlighet med vad som anförs i motionen.¹
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en korrigerande av Statens konstråds verksamhet.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening att regeringen låter utreda förslag till ändring i lagen om offentlig upphandling (LOU) i enlighet med vad som anförs i motionen.⁶

Fel! Okänt namn på

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en plan för hur rekommendationen om att 1 % av byggkostnaderna skall avsättas till utsmyckning för offentliga platser bättre skall efterlevas.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag till skatteavdrag för förstagångsinköp av konst inom den privata sektorn.¹
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag till ett mer utvecklat generellt stöd till konstnärer.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige verkar för en omförhandling av de direktiv och de fördrag som reglerar upphovsrätt så att de bättre tar till vara både konstnärernas och de enskilda konsumenternas behov i det digitala samhället.⁷
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kassettagiften bör ses över för att film- och musikbranschen inte skall kunna missgynna vissa tekniska lösningar och att möjligheten att ta ut avgifter avgränsas på ett bättre sätt.⁷
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag på korrigerings av den statliga och kommunala kopieringsersättningen så att mindre organisationers medlemmar inte missgynnas.⁷
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av IV-ersättningen i syfte att finna ett mer rättvist fördelningssystem.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att en nationell plan för att öka tillgänglighet och tillgång till bibliotek för alla medborgare tas fram.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ett nytt ersättningssystem för utlåning som bättre gynnar författare än dagens system, och även bibliotekens utvecklingsmöjligheter i samband därmed.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att invandrar- och minoritetsmedierna behöver stöd till att översätta viss del av sitt tidskriftsinnehåll och stöd till att utveckla presstetik, journalistik, kunskap om det fria ordet och demokratins grundprinciper.³
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tiden för de nationella uppdragen för att driva kulturprojekt utökas till fem år.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av regelverk för kultursponsring.¹

¹Yrkandena 6, 26, 29, 33 och 43 hänvisade till SkU.

²Yrkandena 7, 14 och 28 hänvisade till SfU.

³Yrkandena 15, 18, 19, 23 och 41 hänvisade till KU.

⁴Yrkande 24 hänvisat till NU.

⁵Yrkande 27 hänvisat till BoU.

⁶Yrkande 31 hänvisat till FiU.

⁷Yrkandena 35–37 hänvisade till LU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

En grundtanke i den gröna ideologin är att ge varje människa möjlighet att utveckla sina förmågor och att få uttrycka sig fritt. För Miljöpartiet de gröna är ett rikt och mångfasetterat kulturliv nyckeln till mänsklig livskraft. Därför är kultur något som alla måste ha rätt till. Barn och ungdomar formas utifrån vad samhället anser vara viktigt. Miljöpartiet vill därför klart och tydligt visa att kultur i alla dess former är något samhället prioriterar.

Men kultur är inte bara en kraft i sig själv. Kultur kan också fungera som motkraft. Inte minst är kultur den motvikt som behövs i en tid när så mycket kretsar kring det materiella, arbetsliv, karriär och ekonomi. Möjligheten att leva ett rikt och aktivt liv – oavsett om du låter dig fyllas av intryck genom att se en teateruppsättning, eller om du själv står för uttrycket genom att t.ex. sjunga i kör – ger dig som människa den energi som behövs för att vardagen inte ska reduceras till ett flöde av måsten. Miljöpartiet ser satsningar på kultur som förebyggande investeringar för att motverka olika samhällsproblem, som social utslagning och medicinska problem.

Miljöpartiet anser att det åvilar den offentliga sektorn, kommun, landsting och stat, att ta ansvar för att alla har tillgång till kultur, oavsett ålder, ekonomi och utbildningsnivå. Allra mest värnar vi barnets rätt till att aktivt kunna delta i kulturlivet och menar att det inte får vara en kostnadsfråga. Varje barn, oavsett var hon bor eller vem hon är, ska ha tillgång till att exempelvis delta i musik- eller kulturskola. Vi menar att staten har ett ansvar för åtgärder som kan öka incitamenten för kommunerna att bredda sin uppsökande verksamhet för att nå större grupper av barn på till exempel musik- och kulturskoleområdet.

Som kulturpolitisk grund finns de av riksdagen fastställda kulturpolitiska målen från 1974, modifierade 1996. Dessa är yttrandefrihetsmålet, jämlikhetsmålet, mångfaldsmålet, självständighetsmålet, kulturarvsmålet, bildningsmålet och internationaliseringsmålet. Miljöpartiet står bakom dessa mål, men vill komplettera dem med ytterligare ett mål: hållbarhetsmålet: ”att verka för en hållbar livsstil som utvecklar förmågan att hantera sitt liv med minskat beroende av myndigheter och snävt marknadstänkande.” Riksdagen har tidigare avvisat förslaget med hänvisning till att de nya målen behöver tid att etablera sig. Vi menar att det efter tio år kan vara en god idé att anpassa även de kulturpolitiska målen till de mål om en hållbar utveckling som införts på de flesta andra områden, nu senast i högskoleförordningen.

Miljöpartiet anser att rollfördelningen mellan nationell och regional kulturpolitik behöver tydliggöras, annars finns en risk för att det ständigt blir kultursidan som får stryka på foten när kommuner och landsting har svårt att få sin budget att gå ihop. Nationella mål för kulturen är inte förhandlingsbara och Miljöpartiet menar att lokala och regionala avtal alltid ska utformas med hänsyn till de nationella kulturmålen. Inte minst vill vi understryka att det är nödvändigt att alla län får in kulturen i sina lokalt förankrade tillväxtprogram. Grundtanken i tillväxtprogrammen är att regionerna själva har den bästa kunskapen om sina specifika förutsättningar. Kulturaspekterna är väsentliga, men glöms ofta bort. Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för rege-

ringen som sin mening att kulturaspekten ska utgöra ett centralt inslag vid utveckling av lokala och regionala tillväxtprogram.

Ett av de stora samhällsproblem vi idag har att brottas med är den urbanisering, som i snabb takt avfolkar glesbygden och samtidigt korkar igen storstäderna. En viktig aspekt som avgör om unga människor flyttar tillbaka till sina hemregioner efter avslutad utbildning är just tillgången till ett rikt kulturliv, i form av välförsedda bibliotek, en levande länsmusik och lokal teater, engagerande studieförbund, blomstrande amatörkultur och öppna och aktiva museer. Samhällets utveckling har många fler pusselbitar än nya vägar, fler dagis och ett starkt lokalt näringsliv. Kulturen, i alla sina mångfasetterade aspekter har en viktig plats att fylla för att nå målen om ett levande samhälle som är tillgängligt för alla. Återigen ser vi en stärkt offentlig satsning på kulturen som den motvikt som kan förhindra en negativ samhällsutveckling.

Samhällets bidrag till kulturen ska ges så att mål för jämställdhet och integration uppfylls.

Idrottsfrågor och frågor kring spel och lotterier utvecklas ytterligare i par-timotion om folkhälsa (MJ351).

Kulturen och jämställdheten

Kultursektorn är inte förskonad från de strukturer och könsbarriärer som råder i samhället i stort. Inte minst har kvinnliga konstnärer ofta svårare att klara sig ekonomiskt än vad manliga har på grund av en strukturell snedfördelning till förmån för manliga normer och värderingar. Genustänkandets frånvaro visar sig bland annat i de olika kulturella beslutsfunktionerna, inköpta verk och prissättningar. Det kan gälla sådant som att myndigheter har ett otydligt uppdrag för inköpande av konst till allmänna lokaler – vilka konstnärer som får de offentliga uppdragen eller vilken typ av konst köps in, men också fördelningen av bidrag som bör ha ett tydligt könsperspektiv. I det nya filmavtalet är ett av målen att förbättra kvinnliga filmares villkor. Det är ett steg i rätt riktning men bör följas av fler initiativ med liknande inriktning på alla kulturens områden.

Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att det behövs riktade insatser för att bryta kulturområdets bristande genusansvar.

Folkbildning

Sveriges folkbildningstradition är en hörnsten i demokratin, eftersom den möjliggör ett brett deltagande i samhällslivet. Att människor med olika förutsättningar ges möjlighet att odla sina intressen och vidareutvecklas är ett mänskligt behov.

Fel! Okänt namn på

Om man tittar på Kulturrådets statistik så ser man vilken oerhörd betydelse studieförbunden har för landets kulturliv genom studieförbundens estetiska utbildningar och kulturprogram i samarbete med föreningslivet. För år 2003 redovisas totalt över 2,5 miljoner deltagare i sammanlagt 312 100 studiecirk- lar, varav 129 000 cirklar i estetiska ämnen med drygt 1 miljon deltagare. Andelen estetiska cirklar utgjorde samma år 41 % av den samlade cirkelverk- samheten. Under 2003 genomfördes nära 219 000 kulturprogram i studieför- bundens regi med sammanlagt 15,6 miljoner deltagare och drygt 1 miljon medverkande. Föreläsningar och program inom sång och musik var de största kategorierna. Antalet deltagare har dock minskat under de senaste åren. Minskade bidrag från kommunerna har gett högre avgifter vilket begränsar många människors möjlighet att delta. En sådan utveckling medför att själva grundideologin bakom studieförbundens verksamhet riskerar att gå förlorad. Det samlade kommunala anslaget till studieförbundens folkbildningsverk- samhet minskade med åtta miljoner kronor 2005. Det är 14:e året i rad som kommunerna skär ned på stödet.

Det finns idag 148 folkhögskolor runt om i landet. De flesta ägs och drivs av folkrörelser eller andra organisationer. Övriga folkhögskolor ägs och drivs av regioner/ landsting eller kommuner. Folkhögskolorna hade drygt 100 000 deltagare på korta och långa kurser 2004. Folkhögskolornas situation har dock blivit alltmer orimlig sett ur ett ekonomiskt perspektiv. Den kommande folkbildningspropositionen är därför med ledning av ovanstående ett väl- kommet initiativ för en viktig samhällssektor. Staten behöver ta ett samlat grepp om folkbildningen och hindra den negativa utvecklingen.

Museer

Under 2005 genomfördes den så kallade fri entré-reformen på ett flertal stat- liga museer. Besöksfrekvensen på dessa museer har ökat med 120 % jämfört med motsvarande period 2004, och initiativet är ett steg i rätt riktning för att öka tillgängligheten. Men reformen kräver också resursförstärkningar för att upprätthålla en god kvalitet på såväl basutställningar som tillfälliga utställ- ningar och pedagogisk verksamhet vid museerna som berörs. Museernas arbete med föremålsvård och arkivering får inte heller bli lidande. Miljöpar- tiet menar därför att det är av yttersta vikt att regeringen noga följer utveckl- ingen av fri entré-reformen ur dessa perspektiv och återrapporterar detta till riksdagen.

Länsmuseerna

De regionala museerna har en omfattande publik verksamhet där de sprider kunskap om kulturarv och samhällsutveckling. Museerna samlar in, bearbetar och förmedlar kunskap om länets och regionens kulturarv. Även konstut- veckling, samhällets utveckling och miljön i övrigt ligger inom museernas

arbetsfält. Museerna behöver ökat stöd, då anslagen under flera års tid har urholkats. Ska läns museerna leva upp till de stort ställda förväntningarna måste staten spela en mer aktiv roll. En del av museerna har särskilt utvecklat sin verksamhet tillsammans med skolbarn och några har gratis inträde för att ytterligare öka sin tillgänglighet. Miljöpartiet verkar för att det permanenta verksamhetsbidraget till läns museerna väsentligt ökar och att även det direkt riktade utvecklingsbidraget ökar.

Genusaspekter på museiverksamheten

Genom tiderna har kvinnans roll i samhällsbygget systematiskt underskattats för att inte säga helt negligerats. Även om medvetenheten om den bristande genusaspekten på våra museer har ökat är bristerna fortfarande mycket stora. Miljöpartiet menar därför att könspektivet radikalt måste få ett större genomslag i museernas verksamhet, inte minst för att föra vidare visionen om ökad jämställdhet mellan könen i morgondagens samhälle. Kön och genus, och även HBT-frågor måste problematiseras så väl i utställningar och pedagogik som i dokumentation, insamlingspolicy, samlingar och organisation. Miljöpartiet vill därför lyfta det förslag om ett nytt genusvetenskapligt resurscentrum för museerna som lades fram av arbetsgruppen Genus på museer för något år sedan. Ett sådant resurscentrum kunde till exempel förläggas till Arbetets Museum i Norrköping som redan står som en förebild för ett genusmedvetet arbete inom museivärlden.

Generella, men än så länge punktvisa förbättringar i museernas verksamhet vad gäller kvinnors roll och kvinnors perspektiv motsätter inte behovet av ett särskilt kvinnomuseum. Miljöpartiet vill därför att regeringen återkommer med förslag om nationellt uppdrag för ett kvinnomuseum. I länder som USA, Norge och Danmark har man redan öppnat särskilda kvinnomuseer för att lyfta fram kvinnors historia – behovet är lika stort i Sverige.

Teater, dans och musik

De tre R:en – Riksteatern, Rikskonserter och Riksställningar – har lyckats mycket bra med respektive verksamheter. De tre R:en bidrar till att bredda kulturutbudet över hela landet. Deras kulturspridning gör det möjligt att bättre efterleva de nationella kulturpolitiska målen. Miljöpartiet vill göra regeringen uppmärksam på att de olika verksamheterna behöver ekonomiskt stöd till att utveckla sin verksamhet, allt ifrån konstnärlig nydaning till att klara lönepåslag, prishöjningar och hyra som att köpa in ny utrustning. Vi vill gärna lyfta fram extra satsningar inom folk- och kammarmusik och att få ut teatern till områden i landet där Unga Riks kanske är barnets enda möjlighet att få se en föreställning under uppväxtåren. Vi kan definitivt inte se några skäl till att minska anslagen. Riksställningar är en av de statliga myndigheter som är föremål för utlokalisering, och Miljöpartiet anser att det är av största vikt att

Fel! Okänt namn på

regeringen noga följer utvecklingen av detta för att försäkra sig om att verksamheten inte försämras drastiskt till följd av oförutsebara kostnader vid flytten.

Barn- och ungdomsverksamhet

Det finns både en bredd och ett djup inom svensk teater, dans och musik som vi har all anledning att både vara stolta över och värna. På barn och ungdomsidan finns dock fortfarande mycket att göra, i synnerhet vad gäller barn- och ungdomsteater. I barnkonventionen artikel 31 kan vi läsa: "Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassat till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet." För att Sverige ska lyckas leva upp till detta är det bland annat angeläget att hålla biljettpriiser för barn- och ungdomar på en sådan nivå att inte priset står i vägen för den unga publiken.

I Miljöpartiets värld får skolbarn gå på teaterföreställning minst en gång per läsår, förutom att barnet ges möjlighet till egna kulturuttryck i skolan. Vi menar att de initiativ som tagits med att sammanföra kulturutövare med skolan är ett steg i rätt riktning och är också ett sätt för samhället att bättre ta till vara den kompetens som finns hos våra professionella skådespelare, dansare, musiker m.fl.

Fria grupper

Fyra av tio offentligt stödda föreställningar i Sverige är producerade av fria teater- och dansgrupper och koreografer. Mer än hälften av barn- och ungdomsföreställningarna ges av de fria grupperna. Antalet föreställningar producerade av dessa grupper har ökat de senaste åren, trots stillastående, och i vissa fall, minskade anslag. Vi kan inte alltid ta för givet att detta tillstånd ska bestå och att de fria grupperna kommer att mäkta med att koka soppa på en spik år efter år. Miljöpartiet ser det därför nödvändigt att anslaget till de fria grupperna höjs, vilket också kommer att ske i och med den överenskommelse som regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gjort om statens budget för 2006. Vi anser dessutom att en uppräkningsövning av anslagen i enlighet med pris- och löneökningsovervakningen bör ske även om staten inte är avtalslutande part i sammanhangen. De fria gruppernas verksamhet är i skattesammanhang något av en hybrid. Ideella föreningar måste lägga på 6 % i moms på sina biljettpriiser. De är dock undantagna från momskravet då de säljer sina föreställningar till kommuner, landsting och statliga verksamheter. Det här skapar stora administrativa problem för föreningarna, och även för Skatteverket innebär det en del huvudbry. Miljöpartiet vill därför att en utredning om momsbefrielse för ideella föreningars kulturverksamheter tillsätts.

Dans

Under de senaste årtiondena har intresset för dans formligen exploderat. Ballett, fridans, modern dans, hiphop, beat, street, jazz, eurytmi, stepp, salsa och många andra dansuttryck har etablerats som självständiga konstformer. Det är en fantastisk utveckling och vi vill stödja detta intresse, bl.a. genom att ledare för dansutbildningar får samma skatteförmåner som idrottsledare. Barns utveckling gynnas av dans och musik, flera forskningsprojekt visar att barn med olika former av problem blivit mer ansvarstagande och utvecklat en större förmåga till samarbete. I en tid då alltfler i samhället drabbas av övervikt och våra liv blivit alltmer stillasittande är det här en utveckling som staten bör gynna. Miljöpartiet vill därför att regeringen utreder hur danslärare kan omfattas av samma skatteförmåner som idrottsledare.

Miljöpartiet har också aktivt drivit att en utveckling i samma form som Teateralliansen kan skapas för områdena dans och musik, vilket vi fick igenom avseende dansområdet i budgetpropositionen gällande 2006.

Musik

Länsmusiken

Länsmusiken är ett serviceorgan för musiklivet i länet och producerar konserter till skolor, föreningar, studieförbund, kommuner, församlingar, företag och andra som anordnar konserter. För många människor, inte minst barn, svarar länsmusiken för den viktigaste kontakten med levande musik och med musikformer som lyssnarna kanske normalt inte kommer i kontakt med. Bland de musikformer länsmusiken arbetar med finns bland annat kammarmusik, folkmusik, jazz och modern konstmusik. För några år sedan gjordes en utvärdering av effekterna av nedskärningar på länsmusiken. I utredningen konstaterade man att det kan vara fördelaktigt att fritt kunna utforma verksamheten utan komplikationer med fast anställda i orkestrar eller musikteater. Miljöpartiet menar tvärtom att möjligheten att ha fast anställda musiker som en grund för länsmusikens verksamhet ger mycket positiva effekter. Därmed inte sagt att länsmusikens ansvar för övrig verksamhet utan fast anställda ska nedprioriteras.

Arrangörstödet

Arrangörstödet behöver reformeras för att öka möjligheten för musiker att kunna leva på sitt arbete och öka deras möjlighet att delta i olika samarrangemang. Stödet gör det också möjligt för olika former av möten såväl mellan amatörer och professionella som mellan olika former av musik och dans. Stödets betydelse för ett levande och vitalt musik- och dansliv bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Fonogramstödet

Det är inte bara den levande musiken som behöver stöd utan också produktion och utgivning av fonogram. Svenska skivbolags möjligheter att producera smala men intressanta fonogram, inklusive barnmusik, står och faller med fonogramstödet. Sedan fonogramstödet radikalt sänktes 2001 har en försöksverksamhet pågått med Kulturrådet som initiativtagare. Det har nu utmynnat i förslag till ett förändrat fonogramstöd för framtiden. Tidigare har stödet framför allt varit inriktat på produktion, nu föreslås att samtliga delar av produktionsprocessen från inspelning till försäljning ska inbegripas. Man föreslår också att stödet ska inbegripa så väl nyproduktion som återutgivning. Alla produktioner som får produktions- eller marknadsföringsstöd genom Kulturrådets försorg kommer också att distribueras till landets samtliga folkbibliotek. Miljöpartiet ser positivt på dessa förändringar. Men den viktigaste förändringen är att stödet anpassas till det mångkulturella samhället genom att kravet på att enbart ”svensk” musik kan få stöd slopas. För att komma ifråga för stöd ska artister och upphovsmän vara svenska eller bosatta i Sverige. Det öppnar möjligheterna för en bredare utgivning där inte bara typiskt svensk musik kan komma ifråga för fonogramstödet.

Folkmusik

Folkmusikens ställning har stärkts och är idag en högst levande konstform som ständigt utvecklas. Folkmusik från vitt skilda länder har samtidigt på ett mycket glädjande sätt knutit människor från olika kulturer närmare varandra, och vi ser en ständig korsbefruktning mellan olika folks folkmusik, så kallad världsmusik. Miljöpartiet anser att detta inte bara har kulturella värden, utan också demokratiska, då kulturen bidrar till att skapa förståelse över språkgränser och på så vis motverkar rasism och främlingsfientlighet. Miljöpartiet vill att det upprättas fler folkmusikcentra och folkmusikinstitut, och att festivaler och spelmansstämmors betydelse som mötesplatser uppvärderas.

Barnkultur

För att ytterligare stärka barn- och ungdomskulturens ställning anslogs för en treårsperiod 20 miljoner kronor per år ur Allmänna Arvsfonden till barn- och ungdomskultur. Regeringen har också tillsatt en arbetsgrupp för barnkultur med uppdrag att ta initiativ till ett modellsamarbete med ett antal kommuner som etablerat föredömliga former för arbetet med barn och kultur. Aktionsgruppen för barnkultur ska ge förslag på framtida insatser för att stärka barnkulturens ställning och göra en kartläggning av barnkulturen i Sverige. Miljöpartiet hoppas att aktionsgruppens arbete ska innebära en skjuts framåt för barnkulturen i Sverige.

En viktig aspekt är att kunna överbygga det gap som idag finns mellan barn- och ungdomsverksamhet gentemot vuxenverksamhet. Idag får barn och ungdomar som tillhör ett ungdomsförbund bidrag till sin verksamhet. Om

samma sorts verksamhet är del av en kulturorganisation riktad till alla åldrar får ungdomarna däremot bekosta sitt kulturutövande själva. Sådana regler bidrar till att skapa en ålderssegregation, vilket Miljöpartiet anser vara djupt olyckligt. Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regler för bidrag till barn och ungdomar även ska gälla kulturorganisationer.

Kultur i skolan

Det finns idag fler anställda inom kultur- och fritidsverksamheten i kommunerna än under mitten av 1990-talet, men än är det långt kvar till de nivåer som fanns i början av 1990-talet. Mellan 1995 och 2002 minskade dessutom antalet musik- och danslärare i kommunerna med över 200 personer, vilket är en olycklig utveckling, särskilt mot bakgrund av dansens starka frammarsch på senare år. Dansen har ökat mycket i popularitet, inte minst bland unga, och att då resurserna samtidigt minskat ute i skolornas verksamhet är ett misslyckande för kommunerna. Barns utveckling gynnas av dans och musik, flera forskningsprojekt visar att barn med olika former av problem blivit mer ansvarstagande och utvecklat en större förmåga till samarbete genom att delta i dans- och musikpedagogiska projekt.

Sex kommuner saknar fortfarande kommunal musikskola, vilket innebär att det ännu finns barn som praktiskt helt saknar denna möjlighet att lära sig spela något instrument. Detta är djupt olyckligt. För många barn beror det också på vilken kommun man bor i om man har reell tillgång till kommunal musik- eller kulturskola. Tjockleken på föräldrarnas plånbok avgör. Fyra kommuner har avgiftsfri musikskola, medan lika många tar ut en avgift på över 1 200 kronor per termin. Riksnittet ligger på 591 kronor per termin.

Utvecklingen går dock i rätt riktning, inte minst tack vare det initiativ för dans i skolan som Kulturrådet, Myndigheten för skolutveckling med flera, har tagit samt det arbete som Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, SmoK, lägger ner för att förmå kommunerna att inte svika barnets behov av att kunna uttrycka sig i musik. SmoK arbetar även med projekt som att även funktionshindrade skall få en bra undervisning på musik- och kulturskolorna. Att öka incitamenten för kommunerna att bredda sin uppsökande verksamhet för att nå barn som annars inte skulle söka sig till musik- och kulturskolornas verksamhet ser vi som en viktig uppgift för staten.

Film

Näst musiken är film den konstform som når flest människor. Med tekniska landvinningar som DVD och möjligheten till digitala sändningar över nätet har utbudet av film dessutom ökat enormt de senaste åren. För att möta utvecklingen anser Miljöpartiet att det är viktigt att fria filmare ges större möjlighet att söka bidrag för produktioner. Det nya filmavtal som regeringen

Fel! Okänt namn på

nu slutit med branschen är i sig positivt med ytterligare medel som tillförs filmskapandet, men det finns ytterligare åtgärder att ta till för att stärka svensk filmproduktion.

Redan för tio år sedan fanns förslag om att inrätta en fond för att ytterligare stödja produktionen av svensk kvalitetsfilm producerad utanför de sändande bolagen. Miljöpartiet anser att regeringen ska ta fasta på det gamla utredningsförslaget om att en utvecklingsfond för fria filmare ska inrättas.

Beträffande filmproduktion på våra nationella minoritetsspråk anser Miljöpartiet att det behövs en positiv särbehandling. Exempelvis samisk filmproduktion får idag konkurrera på samma villkor som andra vid ansökan om medel hos Filminstitutet. Viss möjlighet finns för just samiska filmare att erhålla stöd från de medel som anvisas för samisk kultur och som disponeras av Sametinget, men dessa medel är inte tillräckliga. Utredningen Film i Sameland och Tornedalen visar att det finns ett brett stöd för att upprätta ett resurscentrum för samisk och tornedalsfinsk film. För att detta ska bli verklighet, och även tillgängligt för samtliga nationella minoriteter krävs ökade resurser. Miljöpartiet vill därför att filmproduktion på något av de erkända minoritetsspråken ges positiv särbehandling i form av öronmärkta pengar.

Jämställt filmskapande

Under hösten 2005 presenterade Teaterförbundets rapport Filmbranschen och jämställdheten. Där anges att kunskapen om jämställdhetslagens innehåll har varit genomgående låg bland filmbranschens aktörer. Inställningen till jämställdhet och jämställdhetsarbete har dock varierat mellan olika producenter. Sexuella trakasserier är enligt rapporten vanligt förekommande i branschen. Åtta av tio filmbolag har ingen jämställdhetsplan och än fler saknar en plan för att hantera sexuella trakasserier. Miljöpartiet anser att det ska ställas tydliga krav på att jämställdhets- och likabehandlingsplaner ska finnas i de verksamheter som får statligt filmstöd.

Minoritetskultur

Det allmänna kulturstödet till nationella minoriteters språk och kultur som fördelas av Kulturrådet är av stor vikt. Enligt riktlinjerna ges prioritet åt insatser av strukturell karaktär och projekt med inriktning på barn och ungdom. Men stödet ska räcka åt så skilda verksamheter som teaterverksamhet, arkiv, bibliotek, utredningsverksamhet, konferenser, musikverksamhet etc. Det ger risk för fragmentering och att målen för de nationella minoriteterna inte nås. I vissa fall har man undersökt förutsättningarna för fasta samarbeten med andra kulturinstitutioner, och det är en bra utveckling som Miljöpartiet hoppas att Kulturrådet uppmärksammat och kan bygga vidare på genom riktade stöd.

Samisk kultur

Samisk kultur har en alldeles unik situation i Sverige, eftersom den samiska minoriteten genom århundraden har behandlats mycket illa av den svenska statsmakten. Tyvärr fortsätter övergreppen. Att Sverige ännu inte har antagit ILO-konventionen om ursprungsfolks rättigheter är även i ett internationellt perspektiv oerhört pinsamt.

Idag finns en stor del av de kulturhistoriskt intressanta och värdefulla samiska samlingarna inte på det samiska museet Ajtte utan i samlingar som förvaltas av till exempel Historiska museet och Nordiska museet. När det nu sedan ett antal år finns ett centralt museum för den samiska kulturen så anser vi att detta museum också ska tillhöra de statliga ansvars- eller centralmuseerna. De kan sedan välja att ge Nordiska museet tillstånd att visa upp valda delar av samlingen för att bredda möjligheterna för allmänheten att ta del av den samiska kulturskatten. Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den samiska kulturskatten ska överföras till Ajtte fjäll- och samemuseum.

Ajtte är huvudmuseum för den samiska kulturen, specialmuseum för fjällkedjans natur och kultur och därtill informationscentrum för fjällturister. Museet drivs i stiftelseform och finansieras av landstinget i Norrbotten, Jokkmokks kommun, Vattenfall och genom statliga bidrag. Regeringen utser chef och styrelse. Kulturrådet har i uppdrag att göra en utvärdering av den nuvarande ansvarsmuseirollen och ska omfatta förslag på hur ansvarsmuseirollen ska kunna utvecklas, men inte heller här nämns något om samekulturen. Miljöpartiet menar att regeringen tidigare skulle ha tagit initiativ till att även samekulturen infogas bland de statliga ansvarsmuseerna. Statens kulturråd ska nu på uppdrag av regeringen, efter ett initiativ från Miljöpartiet specifikt utreda den möjligheten.

Mångkultur

Det finns åtta regionala mångkulturkonsulenter som ska verka som inspiratörer för utvecklingen regionalt och ge hela befolkningen nya möjligheter att framföra eller uppleva en mångfald av kulturella uttryck. Staten står för halva kostnaden för mångkulturkonsulenterna, resten ska de regionala huvudmännen skjuta till. Miljöpartiets åsikt är att konsulenterna borde bli fler. Mångkulturåret 2006 har som syfte att alla kulturverksamheter i landet ska spegla den etniska och kulturella mångfalden. Det ser Miljöpartiet som mycket positivt, och vi instämmer också i målet att mångkulturåret ska ge en långsiktig effekt på kulturutövande och kulturutbud som ska upplevas som jämställt och tillgängligt för alla, och aktualisera även andra uttryck än de traditionellt svenska eller västerländska. Miljöpartiet anser därför att regeringen redan i ett tidigt skede definierar hur man vill ta tillvara erfarenheterna från mångkulturåret för att uppnå målen i ett längre tidsperspektiv.

Fel! Okänt namn på

Internationellt kulturutbyte

Ett samhälle som ger alla möjlighet att utvecklas kulturellt blir också ett samhälle som har lättare att förstå och ta till sig andra kulturer och står därför bättre rustat att motarbeta rasism och främlingsfientlighet. I den ”ekonomiska globaliseringens tidevarv” är det oerhört angeläget att lyfta fram kulturens kraft vad avser internationell solidaritet för att motverka den ekonomiska globaliseringens negativa sidor. När människor från olika delar av världen möts och bjuder varandra till olika kulturyttringar tror vi att det positivt påverkar det globala arbetet för demokrati och fred. Miljöpartiet anser det därför viktigt att stärka de ekonomiska förutsättningarna för detta utbyte. För internationella kulturarbetare som kommer till Sverige gäller i vissa fall att de måste få arbetstillstånd inom ramen för internationellt utbyte. Detta regleras i utlänningslagen (1989:529), utlänningsförordningen (1989:547) och i AMS riktlinjer för handläggning av arbetstillstånd. Det har visat sig att det ibland varit svårt för arrangerande part i Sverige att få ett sådant arbetstillstånd beviljat för sina inbjudna gäster. Därför menar Miljöpartiet att det är önskvärt med en översyn av nämnda förordningar med ambitionen att underlätta internationellt samarbete på kulturens alla områden.

Svenska institutet gör ett gott arbete för att förmedla och sprida svensk kultur. I stora internationella kulturarrangemang, där svensk kultur är en del av ett större utbud, vill vi dock framhålla att Svenska institutets ställning behöver stärkas.

Kulturinstitutionernas hyreskostnader

För att inte kulturinstitutionernas anslag ska ätas upp av ständigt ökade hyreskostnader, med försämrad verksamhet som följd, har Miljöpartiet länge arbetat för hyressänkningar. Miljöpartiet menar att de pengar som minskade hyreskostnader ger ska få behållas inom kulturinstitutionerna, vilket inte alltid varit fallet. Själva vitsen med att sänka hyreskostnaderna är ju budgetförstärkning för den enskilda institutionen.

Medier

Ett kunskapssamhälle med en deltagande demokrati kräver saklig information, aktiv samhällsgranskning och grävande journalistik. Vi ser positivt på framväxandet av ett nytt medielandskap och vill att presstödet ska omfatta också nya medier. Ett rikt utbud av medier måste ta ansvar för att hålla en öppen och bred debatt levande i viktiga samhällsfrågor. Idag förändras medieindustrin allt snabbare och intressekonflikter uppstår mellan rättssäkerhet och integritet både vad gäller ägande och utbud. En starkare lagstiftning mot ägarkoncentration är viktig för att garantera mångfald av åsikter och yttrande-

friheten i samhället. En sådan lag är redan utredd men några förslag har inte lagts fram av regeringen. Miljöpartiet vill därför att regeringen får i uppdrag att skyndsamt lägga fram förslag till en lag mot mediekoncentration.

Grunden för public service-företagens sändningsverksamhet är att den skall bedrivas självständigt i förhållande till olika ekonomiska eller politiska maktsfärer i samhället. I riksdagens riktlinjer för radio och tv i allmänhetens tjänst anges att programföretagens sändningsrätt skall utövas opartiskt och sakligt och ge utrymme åt en mångfald av åsikter och meningyttranden. Miljöpartiets ståndpunkt är att public service-företagen inte får styras i sin nyhetsbevakning, men att debattider inför allmänna val ska fördelas så att en rimlig balans ges mellan de olika riksdagspartierna. De flesta demokratiska länder har någon form av föreskrifter på hur medierna ska sköta valbevakningen. Men i Sverige finns inte några sådana regleringar. Miljöpartiet vill därför att regeringen återkommer med förslag till regler för en jämlik valbevakning.

Miljöpartiet kan även konstatera att SVT idag inte förmår presentera en så djup och bred nyhetsförmedling som är nödvändig för att demokratin inte ska urholkas. Miljöpartiet har tidigare lyft fram problemet kring likriktningen mellan SVT:s två nyhetskanaler och fått gehör för att ge Granskningsnämnden i uppdrag att följa hur stor del av nyhetsinslagen i de två kanalerna som är identiska.

Textning i tv är till ovärderlig hjälp för hörselskadade, men också för t.ex. människor med läs- och skrivsvårigheter och invandrare. Att ge så många som möjligt reell möjlighet att ta till sig innehållet i programutbudet är en viktig demokratisk princip. Miljöpartiet anser därför att SVT måste nå upp till målet att texta 100 % av program med svenskt ursprung och vill därför att riksdagen ger regeringen detta till känna.

Public service-sändningar från våra grannländer

Miljöpartiet vill nu då det digitala tv-nätets utbyggnad är högaktuellt lyfta frågan om de nordiska ländernas public service-sändningar. Kulturell gemenskap förenar de nordiska länderna. Tv-samarbetet har alltid ansetts stärka samhörigheten och den språkliga och kulturella gemenskapen. Det tv-samarbete som utvecklats genom åren mellan de nordiska public service-företagen har fungerat relativt väl, även om det inte helt motsvarat de många ambitiösa planer som gjorts upp genom åren. Public service-företagens och den politiska viljan att utnyttja de nya möjligheterna är avgörande för om digitaltekniken slår igenom även när det gäller om vi har tillgång till grannländernas tv-utbud eller inte. Distributörerna av programmen, främst innehavarna av kabelnäten, avgör också om det är nordiska eller andra program vi som tittare kan se. Redan nu kan de flesta nordiska public service-kanalerna göras tillgängliga i de flesta av näten. Oftast prioriteras trots allt andra program än de nordiska i kabelnäten.

Eftersom det frekvensutrymme som de digitala sändningarna upptar är betydligt mindre än vad som behövs vid analoga sändningar så finns också ut-

Fel! Okänt namn på

rymme för fler kanaler. En utredning som dels kan utröna tittarnas intresse för att kunna se program från våra grannländer samt hitta lösningar på frågor av juridisk eller ekonomisk karaktär bör därför ges i uppdrag till regeringen att genomföra. Nordiska rådet beslutade 2002 att rekommendera de nordiska länderna att i respektive land hitta lösningar som i högre grad kan ge allmänheten större möjligheter att se de övriga ländernas public service-kanaler. Miljöpartiet anser att det är hög tid att från svenskt håll hörsamma den rekommendationen.

Riksförbundet Öppna kanaler

Riksförbundet Öppna kanaler har stor betydelse för grundläggande demokratiska värden såsom yttrandefriheten och möjligheten att ta del av den parlamentariska debatten, utan att informationen filtreras. Genom en öppen kanal får medborgarna använda tv-mediet på egna villkor och med direkt access till demokratiska forum på allt ifrån kommunal nivå till direktsända debatter i EU-parlamentet. Verksamheten är även viktig då många invandrarföreningar driver verksamhet i Öppna kanaler. Idag har drygt en miljon svenska hushåll tillgång till öppna kanaler. De öppna kanalerna sänder idag i kabelnäten, men planerar att snart även börja sända i marksänd digital-tv. Verksamheterna baseras på ideellt arbete och att distributionen i kabelnäten är kostnadsfri för ett s.k. lokalt kabelföretag som förordnas av staten. Reklamfinansiering får ej förekomma. Något offentligt stöd finns inte i form av statligt bidrag eller andel av tv-avgiften. Ett mindre årligt bidrag för att utveckla folkrörelsernas möjligheter att använda tv-mediet som forum för kommunikation har dock inrättats. Istället är det i första hand de större kommunerna som ger verksamheten bidrag, vilket leder till regionala skillnader. Detta är inte acceptabelt. Det är viktigt att människor, oavsett var de bor får tillgång till fria medier. Miljöpartiet vill därför att förutsättningar för ett statligt stöd ska utredas, liksom idag är fallet i bland annat Danmark och Tyskland.

Ungdom och medier

Det är under ungdomsåren de flesta av våra värderingar tar form. Ungdomar matas idag med en ofattbar informationsmängd från olika källor. Vilken betydelse har medieområdet för dem som är unga? Vad innebär det att växa upp med våldsinriktade dataspel och ögonblicklig tillgång via internet till pornografi och rasistpropaganda? Miljöpartiet anser att det behövs en ständig debatt och forskning kring den här typen av frågor. Tillgången till information måste vara fri. Men det är samtidigt nödvändigt att ge ungdomar de verktyg som behövs för att handskas med informationen.

Mediernas könsstereotypa bild av människor

Mediernas bild är i huvudsak den aktive mannen och den passiva kvinnan. Det gäller inte bara fiktion, utan även i nyhetssammanhang används män för att illustrera makt och kvinnor för att illustrera offer. Att detta spelar roll framgår av den forskning som har påvisat att flickor som ser mycket på tv får minskat självförtroende, medan pojkar som gör detsamma får stärkt självförtroende. Vid FN:s fjärde kvinnokonferens, Beijing 1995, antogs ett handlingsprogram, Plattform for Action. Där betonas bland annat mediernas genomslag vad gäller opinionsbildning och möjligheter att belysa kvinnors villkor. Här slogs även fast att det är ländernas regeringar som är ansvariga för att bilden av kvinnan i medierna är jämställd. Men även mansrollen och hur den könsstereotypa medieskildringen påverkar denna behöver belysas. Miljöpartiet vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till hur man kan arbeta för att motverka den brist på jämställdhet som medierna idag genomsyras av.

Kulturarvet

Under 1990-talet utvecklades nya tekniker och metoder för att dokumentera föremål, byggnader och landskap digitalt. Många av teknikerna fanns redan tidigare, men har först nu blivit så billiga att de fungerar i kommersiella och vetenskapliga sammanhang. Framför allt har IT-revolutionen förbättrat möjligheterna att digitalt filtrera och förädla informationen. Idag pågår diskussioner om hur nya tekniker och metoder för digital dokumentation kan användas inom kulturarvssektorn och öppna nya perspektiv på vår historia. Men även tillgänglighetsaspekten behöver diskuteras och vara ett tydligt uppdrag för de myndigheter som berörs.

Kulturmiljövård

Med kulturmiljö menas en miljö som är intakt och berättar något om en mänsklig verksamhet. Samtidigt som Miljöpartiet strävar efter kulturell mångfald vill vi värna det inhemska kulturarvet. Kulturarvet är viktigt för vår förståelse för vår historia, och därmed också för oss själva. Miljöpartiet har tidigare fått igenom kraftfulla förstärkningar till kulturmiljövård. Genom miljöbalken stärktes även kulturmiljöns ställning, i och med möjligheterna att inrätta kulturresevat. Det handlar inte bara om skydd av vissa byggnader utan om skydd för hela kulturmiljöer, som unika odlingslandskap eller äldre bebyggelse som helhetsintryck. Tillsynen och efterlevnaden av nuvarande regler lämnar dock mycket att önska.

Men att utveckla medel för att administrera kulturminnesvård, kulturmiljövård och kulturarvsarbete är inte tillräckligt, om inte också återkopplingen till allmänheten fungerar tillfredsställande. Som exempel är lagliga och ekono-

Fel! Okänt namn på

miska möjligheter att inrätta kulturresevat meningslösa om det inte också finns kunskaper om hur miljöerna skall vårdas och vad de har att berätta om den historiska situation som skapat dem. Inte minst är det viktigt att informationen till allmänheten är såväl saklig som lättillgänglig när planer läggs fram som på olika sätt innebär ingrepp i kulturmiljön.

Riksantikvarieämbetet som ansvarar för skydd, dokumentation och vård av vår kulturmiljö har av regeringen fått ett breddat uppdrag. Det innebär att myndigheten ska fokusera mer på ett ökat medborgarinflytande och en breddad delaktighet från lokala föreningar i kulturmiljövården, vilket är ett uppdrag Miljöpartiet instämmer i. Men extra resurser för att på ett tillfredsställande sätt genomföra detta uppdrag har inte avsatts. Det ser Miljöpartiet som bekymmersamt. Myndigheten har själva öppet ställt frågan om regeringen menar allvar med uppdraget, eller om det bara är slott och herresäten som i praktiken ska vårdas. Många lokala initiativ för att bevara mindre kulturarv får avslag på sina ansökningar. Miljöpartiet vill att en översyn av kulturmiljövården genomförs med syfte att säkerställa att alla typer av skyddsvärd kulturmiljö får en rimlig tilldelning av stödåtgärder.

Riksantikvarieämbetet är också en av de myndigheter som ska utlokaliseras från Stockholm som en följd av riksdagens försvarsbeslut. Miljöpartiet menar att det ställer stora krav på regeringen att noga följa utvecklingen så att myndighetens verksamhet inte blir lidande av till exempel oförutsebara flyttkostnader eller andra omställningskostnader.

Arbetslivets historia röner allt större intresse, framför allt lokalt, där många punktinsatser görs för att bevara vårt kulturella arbets- och industriarv. Det finns i Sverige idag ett stort antal arbetslivsmuseer. Det är angeläget att även staten tar ansvar för dessa.

Arkivfrågor

I de statliga och kommunala arkiven finns rötterna till vår gemensamma offentliga historia. Både för folkstyret och forskningen är det av största vikt att allt material som enligt svensk lag ska arkiveras verkligen bevaras och hålls tillgängligt för samtida och framtida allmänhet, forskare och journalister. Vården av de statliga och kommunala arkiven måste därför prioriteras.

Inom den offentliga sektorn bedrivs alltmer verksamhet av någon annan än staten eller kommunen själv; allt från ideella organisationer, privata bolag eller andra aktörer finns numera där som utförare av den offentliga verksamheten. När verksamheten utförs av en privat aktör, så minskas också i många fall allmänhetens möjligheter till insyn i verksamheten; dels gäller inte längre offentlighetsprincipen, dels har inte längre enskilda som finns i den privatiserade verksamheten någon automatisk rätt till insyn i verksamheten. När verksamheten avslutas uppstår också frågor om vem som ska ta hand om och förvara materialet från verksamheten. Dessa problem kan delvis lösas genom avtalsreglering (jämför t.ex. 3 kap. 17 och 18 §§ kommunallagen ([1991: 900]) men inte alls på ett sådant sätt att allmänheten garanteras samma insyn som om verksamheten bedrivits av kommunen eller staten själv.

Vi anser det vara av stor vikt att material rörande denna verksamhet så långt som möjligt bevaras och hålls tillgänglig för allmänheten. Detta kan ske på olika sätt men ett kan vara att det hålls tillgängligt via de kommunala eller statliga arkiven. Frågan om omfattningen av insynen, arkiveringen och hur detta närmare ska ske, bör bli föremål för en särskild utredning.

Arkiv handlar även om tillgång till det riktigt gamla materialet. Riksarkivet har vid ett flertal tillfällen aktualiserat att stora delar av det historiska materialet håller på att brytas ned. Det handlar bl.a. om material från 1600- och 1700-talen. En utförlig redovisning av vilka insatser som krävs för att den fysiska statusen hos arkivhandlingarna i Riksarkivet, Krigsarkivet och landsarkiven ska nå en acceptabel nivå, har således på regeringens uppdrag skett av Riksarkivet 1999. Ansvarig minister har i riksdagen inte närmare kunnat redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att åtgärda de brister som bland annat Riksarkivet påpekat (jfr fråga 2003/2004:1359). Genom den satsning som sker i budgetpropositionen för 2006 kan delar av dessa problem åtgärdas men större satsningar behöver ske. Det handlar om ett systematiskt långvarigt arbete för att bevara allt historiskt arkivmaterial. Riksarkivet är bäst lämpat att närmare utreda hur detta ska gå till. Vi anser därför att regeringen ska få i uppdrag att redovisa en plan för det historiska arkivmaterialets bevarande.

I modern offentlig förvaltning är alltmer material digitaliserat. Det behöver inte nödvändigtvis vara allmänna handlingar utan kan lika väl vara informationsmaterial, tidningsartiklar, innehåll i databaser, på internet eller text i mobiltelefoner. Utvecklingen går allt snabbare fram inom detta område, liksom även utvecklingen av den offentliga förvaltningen i stort. Det är bland annat mot denna bakgrund av stor vikt att Offentlighet- och sekretesskommitténs lagförslag i delbetänkandet Ordning och reda bland allmänna handlingar (SOU 2002:79) – en ny lag om hantering av allmänna handlingar – genomförs. Detta bör riksdagen som sin mening ge riksdagen till känna.

Det treåriga projektet Handikapphistoriskt Center har drivits med bidrag ur Allmänna Arvsfonden och Stiftelsen Framtiden Kultur. Projektet har engagerat handikapporganisationerna för bevarandet av deras historia och lett till insamlande av funktionshindrade människors historia. Målet har varit att skapa ett källmaterial för forskning om funktionshindrades livsvillkor och man har också byggt upp en databas med referenser. Handikapphistoriska föreningen har under 2005 försökt finna lösningar för att säkerställa den fortsatta verksamheten vid centrumet efter att projektperioden upphör. Regeringen har nyligen gjort bedömningen att inte tillföra statsbidrag till Handikapphistoriskt Center. Miljöpartiet ser med oro på att det viktiga arbete som Handikapphistoriskt Center utfört kan därmed gå om intet.

Anslag till icke-statliga kulturlokaler

Anslaget till icke-statliga kulturlokaler är mycket viktigt för att kunna bevara och restaurera värdefulla byggnader, men också för att möjliggöra för en gammal hantverkstradition att fortleva. Vi anser därför att regeringen bör uppmärksamma frågan om hur dessa lokaler ska skötas i framtiden.

Fel! Okänt namn på

Folkrörelser

Miljöpartiet bildades ur de breda folkrörelserna som arbetat med freds-, miljö-, jämställdhets- och solidaritetsfrågor sedan lång tid tillbaka. Vi har därför stark tilltro till folkrörelsernas förmåga att engagera och aktivera människor, till stort gagn för samhället. Den verksamhet som uppbärs av lokala folkrörelser stärker sammanhållningen mellan människor. I Sverige har vi en bred folkrörelse med mängder av ideella föreningar som skapar meningsfull fritid för barn, ungdomar och vuxna. Det är viktigt att de ideella organisationerna får fortsätta sitt demokratiska arbete med att skapa mötesplatser där folk samlas och umgås på lika villkor. Allt färre känner tilltro till politiken och sina egna möjligheter att kunna påverka politiskt. Alla har inte likvärdiga möjligheter att göra sin röst hörd, diskriminering kostar idag samhället viktiga erfarenheter och idéer. Fortfarande har män större möjligheter än kvinnor att göra verklighet av sina tankar inom politiken. I ett sådant klimat, med små möjligheter till inflytande, bryts människors engagemang ner och grogrund ges till extremistiska rörelser. Ideella organisationer och folkrörelser har en stor uppgift i att värna och bredda engagemanget. Folkrörelserådets budget har efter flera års urholkning fått en förstärkning med 3 miljoner kronor 2005 för att återställa tidigare anslagsnivå. Folkrörelserådet är en ideell förening med 52 organisationer och folkrörelser som medlemmar och samlar upp till 4 000 utvecklingsgrupper i hela landet. Miljöpartiet menar att det finns skäl att se över bidragens roll för föreningarnas förutsättningar att bedriva sin verksamhet, samt de lagar som påverkar ideella föreningar. Tillgången till allmänna samlingslokaler till låg eller ingen kostnad är väsentlig för många verksamheter. Det finns idag i Sverige ett stort antal lokaler som kunde utnyttjas i högre grad även för föreningslivet, till exempel skollokaler som står helt tomma på kvällar och helger.

Amatörkulturens ställning

Allt fler människor njuter kultur i dag medan allt färre människor skapar själva. I regeringens skrivelse 2001/02:176 beskrevs den negativa trenden under hela 1980–1990-talet. Den egna handens skapande kraft torde vara den största källan till egen andlig utveckling varför Miljöpartiet ser utomordentligt allvarligt på pågående negativa trend.

Minskad aktivitet i eget skapande bör rimligen mötas med ökat stöd till amatörkulturen. Amatörkulturens organisationer har stora möjligheter att medverka till ökat deltagande i de fall de ges bättre förutsättningar för sin verksamhet. Här är det viktigt att kulturrådet kan gå in och ge amatörkulturens samrådsgrupp ekonomiska stöd till deras arbete. Även förstärkningar till studieförbunden behövs, vilket vi hoppas att den kommande folkbildningspropositionen föreslår. Vi vill här påminna om att riksdagen beslutat om att även kultur och demokrati ska ingå i folkbildningsuppdraget.

I dagens samhälle finns få naturliga mötesplatser som inte är köns- eller åldersuppdelade. Miljöpartiet efterlyser integrerade mötesplatser och menar

att den organiserade amatörkulturen erbjuder just sådana. Verksamhet så som teater, orkester, kör eller folkdans utövas ofta gemensamt oberoende av kön, ålder eller kulturell bakgrund. Det anses vara en pedagogisk vinst att organisera verksamheten just så. Miljöpartiet delar den uppfattningen och kan inte se något skäl till att stödsystemet för ungdomsverksamhet ska förhindra ett sådant sätt att arbeta, därför bör stödsystemet snarast arbetas om, som anförts under rubriken Barnkultur.

Ekonomiska villkor för professionella kulturutövare

De professionellt utövande kulturarbetarna i Sverige, alltså skådespelare, musiker, dansare, författare, bildkonstnärer m.fl., har ofta svårt att leva på den lön de får. Det gäller även om man litar till en försörjning från arbeten vid sidan om. Många lever på en inkomst på under 100 000 kr per år. Många har dessutom en sådan situation att de står utanför delar av de offentliga trygghetssystemen vid sjukdom och arbetslöshet.

Miljöpartiet anser det vara en självklarhet att den offentliga sektorn skall ge konstnärer möjlighet att verka under rimliga förhållanden. Det offentliga stödet till konstnärer sker idag på ett flertal olika sätt. Till de viktigaste hör kopierings- och visningsersättning, stipendier till enskilda konstnärer samt att offentlig sektor köper in konst. Tyvärr fungerar stödet till konstnärer idag inte fullt ut och gör att vissa konstnärer och konstnärsgrepp missgynnas. Miljöpartiets vision är att fler kulturarbetare ska ha möjlighet att leva på sin lön.

De flesta yrkesverksamma inom kultursektorn omfattas bara delvis av samhällets trygghetssystem. Det framgår av den statliga utredningen Konstnärerna och trygghetssystemen, som lämnades till regeringen 2003. I statsbudgeten för 2004 förstärktes Konstnärsnämndens resurser för arbetet med att öka kunskapen om trygghetssystemens utformning och tillämpning, men Miljöpartiet menar att arbetet inte får avstanna där. Konstnärer glider fram och tillbaka över gränsen mellan anställning och företagande. Följden blir att de riskerar att helt bli utan ersättning från till exempel a-kassan, eller drabbas av långa handläggningstider som beror på att de inte passar in i systemet. De missgynnas av nuvarande system. Miljöpartiet vill därför att regeringen får i uppdrag att utreda möjligheterna att rese- och traktamentsersättning för utövande konstnärer inte ska behandlas som inkomst och att statliga stipendier för konstnärer inte ska påverka bostadsbidraget. Det som är självklarheter inom andra yrkeskategorier, exempelvis pension, ersättning vid sjukdom och vid föräldraledighet, ska även gälla en konstnär. I det nya pensionssystemet hör kulturarbetare till förlorarna, eftersom inkomsterna varierar kraftigt över yrkeslivet. Utfallet beräknas bli mellan 16 och 30 % sämre jämfört med det gamla pensionssystemet. Det finns ännu ingen tillfredsställande lösning. Miljöpartiet vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till ett trygghetssystem som är anpassat till kulturarbetares situation. Att inte ge välutbildade och meriterade kulturarbetare möjlighet att leva på sitt arbete är ett re-

Fel! Okänt namn på

sursslöseri som samhället inte har råd med. Miljöpartiets modell är att de första 100 000 intjänade kronorna för en konstnär ska vara befriade från skatt. Miljöpartiet vill därför att regeringen återkommer med förslag på en modell för skattebefrielse enligt ovanstående förslag.

Omfördelning av medel från arbetsmarknadssektorn till kultursektorn

Det är en viktig principiell och ideologisk markering att slå fast att det offentliga stödet till konstnärer är ersättning för utfört arbete och inte understöd. Miljöpartiet ser det därför som en framgång att pengar omfördelats från arbetsmarknadssektorn till kultursektorn genom bland annat tillkomsten av Teateralliansen. Vi vill dock se en fortsatt utveckling av den strukturomvandling av arbetsmarknaden inom kultursektorn som påbörjats med alliansen och utveckla denna form av verksamhet till att gälla dels fler personer, dels andra kulturområden, som dans och musik. Stöden behöver utvecklas för att kunna möta efterfrågan.

Inköp av konst till offentliga platser

Inköp av konst till offentliga platser är en angelägen investering för att ge människor vackra och stimulerande miljöer. Miljöpartiet vill framhålla vikten av ett stort medborgarinflytande i valet av den offentliga miljöns estetiska utformning. Det är helt enkelt de människor, inklusive barnen, som kommer att vistas i dessa miljöer som också ska kunna vara delaktiga i valet av konst. En sådan demokratisk process ger också möjlighet till ett bredare och mer opartiskt urvalsförfarande än vad som är fallet idag.

Statens konstråd bör som sin uppgift ha registrering av inköpt konst, bildbibliotek, främjande av konst som en integrerad del av ny- och ombyggnationer på det statliga området och fördelning av pengar till regionerna. En större del av alla inköp bör utlokaliseras enligt ovanstående. Miljöpartiet vill att regeringen återkommer med förslag till en korrigering av Statens konstråds verksamhet i enlighet med dessa synpunkter.

Lagen om offentlig upphandling (LOU) styr upphandling av konst. I LOU 6 kap. paragraf 2 b finns en regel om direktupphandling. Denna undantagsregel är alltför vid och medger att man i vissa upphandlingar kan hänvisa till att särskilda konstnärliga skäl föreligger som motiverar att man vänder sig till de leverantörer man vill. Miljöpartiet vill att regeringen återkommer med förslag till förändring av lagens formulering.

Sedan 1937 finns en rekommendation om att 1 % av byggkostnaderna skall avsättas till utsmyckning för offentliga platser. Denna princip är oerhört angelägen. Byggnader och infrastruktur ska ju inte bara vara funktionella för att komma människor till godo utan också utgöra pusselbitar i en trivsam livsmiljö. Tyvärr är erfarenheten av efterlevnaden av rekommendationen inte god och Miljöpartiet vill att riksdagen tillkännager för regeringen som sin

mening att regeringen lägger fram en plan för hur rekommendationen bättre ska efterlevas.

Inköp av konst till privat sektor

Människor vistas inte bara i offentliga miljöer utan även i privata, och det är lika angeläget att även den privata tandläkarmottagningen, frisörsalongen etc. är utsmyckade på ett tilltalande sätt som att till exempel CSN:s lokaler och stadens torg är det. Miljöpartiet anser därför att företags inköp av konst ska stimuleras genom att s.k. förstagångsinköp av konst medger skatteavdrag. Som reglerna ser ut idag kan företagaren göra avdrag för kontorsutrustning, men ej för konst – mattan går att dra av men inte tavlan. Idag räknas all konst som investeringsobjekt och beskattas därefter. Vid inköp av auktionskonst kan syftet mycket väl vara ekonomisk spekulation. Inköp av nyproducerad konst är inte på samma sätt en investering som görs för att pengarna ska förränta sig, utan mer en omtanke om arbetsmiljön. Genom att ge incitament även till den privata sektorn att öka sina inköp av samtida konst når man två angelägna syften, dels trivsammare miljöer där många människor vistas, dels en bättre situation för fler verksamma konstnärer. Miljöpartiet vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till skatteavdrag för förstagångsinköp av konst inom den privata sektorn.

Arbetsstipendier och generell stöd

Konstnärsfonden fördelar årliga arbetsstipendier inom bild-, form-, musik-, dans-, teater- och filmområdena. Stödet riktas till yrkesverksamma konstnärer, i första hand sådana utan fast anställning. Vägledande vid fördelningen är den konstnärliga kvaliteten på de sökandes arbete, omfattningen av den konstnärliga verksamheten och behovet av ekonomiskt stöd.

Tendensen de senaste åren har varit att stipendienivåerna successivt höjts samtidigt som antalet utdelade stipendier blivit färre. Stipendierna är inte pensionsgrundande.

Stipendier utdelas framför allt efter kriteriet ”konstnärlig kvalitet”. I detta sammanhang bör betänkas att det inte existerar objektiva, allmängiltiga kvalitetskriterier på konst, den subjektiva faktorn är alltför påtaglig i sammanhanget, vilket gör det vanskligt att sortera ut de värdiga.

Sedan många år har flera europeiska länder infört så kallade generella stöd till aktiva konstnärer, bland annat i Frankrike, Tyskland, Irland och Holland. Dessa är inkomstrelaterade och är pensionsgrundande. Här har man alltså avskaffat selektivt stipendiesystem till förmån för ett mer generellt stöd. Miljöpartiet anser att det offentliga stödet till konstnärer bör utvecklas så att fler konstnärer kan komma i fråga för stödet. Det kan inte vara meningen att ett statligt konstnärsstöd enbart skall rikta sig till en liten grupp av konstnärer. Miljöpartiet vill därför att regeringen ska återkomma med förslag till ett mer utvecklat generellt stöd.

Fel! Okänt namn på

Upphovsrättslig ersättning

Den nya upphovsrätt som riksdagen beslutat om balanserar dåligt intressena för både kulturskapare och kulturkonsumenter. Det är viktigt med en stark upphovsrätt som ger kulturskapare möjlighet att leva på sitt yrke samtidigt som konsumenter har möjlighet att ta del av det sköna i samhället. Det kräver enkla lagar som går att efterfölja och balans mellan olika intressen. I den nya upphovsrättslagen finns ett skydd för tekniska åtgärder mot kopiering. Miljöpartiet har varit kritiskt till förslaget och menar att det hindrar människor att använda rätten att kopiera för privat bruk. Den nya lagen inskränker den enskildes rättigheter och gör en stor del av svenska folket till brottslingar. Till grund för den nya lagstiftningen låg ett EU-direktiv som i sin tur hade nästan tio år gamla FN-fördrag som förlaga, skapade i en tid då internet inte hade samma betydelse som nu. Eftersom EU-direktivet som ligger till grund för propositionen inte lämnar mycket handlingsutrymme är det svårt att nå en rimlig balans. Därför måste Sverige verka för en omförhandling av direktivet, samt på FN-nivå verka för omförhandling av de fördrag som reglerar upphovsrätt så att de bättre tar till vara både konstnärernas och de enskilda konsumenternas behov i det digitala samhället.

Vi är för en upphovsrätt som ger ett bra skydd för artisterna i balans med allmänna intressen, men nu är det bara branschens intressen som vägts in. Miljöpartiet tycker det är rimligt att upphovsmän får ensamrätt att överföra sina verk till allmänheten. Den enskilde konstnären kan då själv bestämma över sitt verk, men Miljöpartiet vill att det införs regler som innebär att kopiering för privat bruk ska ha företräde framför det tekniska skyddet. Det ska alltså vara möjligt att begära ett vitesföreläggande om film- och musikbranschen gör det omöjligt eller svårt att kopiera lagligt för privat bruk. Med att fildelning bör vara tillåten menar vi att det ska vara lagligt med själva nedladdningen från internet för enskilt bruk. Att själva tillgängliggörandet av upphovsrättskyddat material är olagligt, som idag, tycker vi däremot är rimligt. Det är också viktigt att den helt legitima fildelning som sker även fortsättningsvis är laglig. Internet innebär inte bara svårigheter utan också möjligheter för musiker, bildkonstnärer, författare och andra upphovsmän att nå en publik. Om lagstiftningen begränsar legitim användning av teknologi så skadas artistens möjlighet att kontrollera sina verk. Det finns ekonomiskt starka grupper som vill motverka den fria kommunikationen på Internet, men deras intressen får inte bli tongivande. Det är viktigt att konstnärer får skäligen ersättning för sina verk men att införa förbud som hindrar teknisk utveckling är bakåtsträvande och hindrar nya kulturskapare att nå ut. När utvecklingen ledde till ökad kopiering med hjälp av videoband och kassetter infördes en kassettagift för att ersätta upphovsmännen. I dagens digitala värld behövs nya former för ersättning som kan skapa just den balans som nämns i propositionen. Miljöpartiet anser därför att kassettagiften bör ses över för att film- och musikbranschen inte ska kunna missgynna vissa tekniska lösningar och att möjligheten att ta ut avgifter avgränsas på ett bättre sätt.

Kopieringsersättningen

Konstnärer har laglig rätt till upphovsrättslig ersättning vid fotokopiering av deras verk. För att stat och kommun i utbildningssammanhang ska slippa kontakta varje enskild konstnär vid varje kopieringstillfälle skrivs licensavtal med varje konstnärsgrupp genom dess största organisation. Medlemmar i mindre organisationer förvägras därmed sin kopieringsersättning, vilken i stället går till kollegor i den större organisationen. Nu ges inte kopieringsersättningens klumpsumma direkt till den största organisationen, utan till den privata föreningen BONUS-Presskopia, där alla så kallade huvudorganisationer inom foto, konst, musik och skrift är representerade. BONUS betalar sedan ut de olika kårernas kopieringsersättning till respektive huvudorganisation. Problemet är att BONUS inte medger alla konstnärsgroupers medlemskap. Vissa konstnärer står därmed utan möjlighet att få ersättning för kopieringen av deras verk. Miljöpartiet anser att statens och kommunernas kopieringsersättning skall gå till alla de konstnärsgroupers som ställer sina medlemmars verk till förfogande för kopiering och vill att regeringen återkommer med förslag på korrigerande av den statliga och kommunala kopieringsersättningen så att mindre organisationers medlemmar inte missgynnas.

Individuell visningsersättning, IV

Individuell visningsersättning, IV, fördelas sedan år 1999 av föreningen BUS. Miljöpartiet anser att denna anslagspost skall stärkas i framtida statsbudgetar. IV utgår till konstnärer som är representerade med offentlig konst på till exempel sjukhus, parker och kommunala torg. Endast verk som är placerade i eller vid offentliga byggnader berättigar till visningsersättning. Olika ”poäng” ges vid olika platser. Skulpturer vid torg och allmänna platser ger mest poäng. Enligt BUS måste konstnärer ha uppnått viss poäng för att få någon ersättning över huvud taget.

IV-systemet har sina begränsningar. Det är, till skillnad från exempelvis STIM:s ersättningsregler – vilka ju medger ersättning till alla tonsättare som får sin musik uppförd – snedfördelande till förmån för de konstnärer som säljer mest konst. Miljöpartiet vill att regeringen genomför en översyn av IV-ersättningen i syfte att finna ett mer rättvist fördelningssystem. En fråga i sammanhanget är då också om det verkligen är det privata upphovsrättsorganet BUS som ska fördela den individuella visningsersättningen, då det kan vara svårt för myndigheterna att få insyn i en privat föreningens verksamhet.

Kollektivverkstäder

Just nu finns 25 verkstäder registrerade som medlemmar i Konstnärernas Kollektivverkstäders Riksorganisation. Oftast är det ideella föreningar och totalt handlar det om runt 3 700 konstnärer som är medlemmar. Mycket av

Fel! Okänt namn på

den offentliga konsten i Sverige skapas i våra kollektivverkstäder. Verkstäderna har blivit en betydande kunskapsbank med professionell utrustning tillgänglig för utövande konstnärer och en viktig mötesplats såväl lokalt som nationellt och internationellt. Varje verkstad har sin egen specifika inriktning. Miljöpartiet ser positivt på att landets kollektivverkstäder har rätt till statligt stöd. Dock medför dagens direktiv att en stor del av verkstäderna inte kvalificerar sig till stöd. Det var inte Miljöpartiets avsikt när vi verkade för stödets inrättande. Vi vill därför att stödets konsekvenser utvärderas både vad avser kollektivverkstäderna och övrig verksamhet under anslaget. Miljöpartiet vill därför att en utvärdering av effekten av pengarna till kollektivverkstäderna genomförs.

Litteraturen och biblioteken

Sverige har en, i globalt perspektiv, unikt hög läskunnighet. Skolväsendet, studieförbunden och folkbiblioteken spelar tillsammans en viktig roll för att skapa ett bra klimat för det skrivna ordet. Men bokläsandet har minskat under det senaste decenniet. Framför allt är det män i LO-kollektivet och barn till lågutbildade föräldrar som minskar sitt bokläsande. Miljöpartiet såg därför med stor oro på konsekvenserna av den stora biblioteksslakten under 1990-talet, när nästan en tredjedel av landets biblioteksfilialer lades ner. Biblioteket är trots detta den mest besökta kommunala kulturinstitutionen.

Även om det kan hävdas att möjligheterna att besöka ett bibliotek åter ökat från mitten av 1990-talet genom att huvudbibliotekens öppettider ökat med omkring 500 timmar så har i praktiken människors tillgång till bibliotek de senaste åren även försämrats genom att filialer försvunnit och att bibliotek tar ut avgifter för olika tjänster, bl.a. när man beställer böcker som biblioteket saknar. Detta slår hårt mot dem som bor i mindre orter, där biblioteken är små. De små biblioteksfilialerna i glesbygd eller förorter har en mycket viktig roll för att ge människor möjligheter till ett rikt litterärt liv och därmed möjlighet att behålla ett levande skriftspråk.

Mellan 1996 och 2002 visar statistiken att besöken, trots ökat öppethållande på biblioteken minskat med nära 10 %. Utlåningen har minskat med omkring 6 % under samma tidsperiod. Miljöpartiet menar att den negativa trenden måste vändas och vill att riksdagen tillkännager för regeringen vikten av att en nationell plan för att öka tillgänglighet och tillgång till bibliotek för alla medborgare tas fram.

Ett annat angeläget område är att se över hur författarnas ersättningssystem och bibliotekens roll kan stärkas. Miljöpartiet vill att riksdagen begär att regeringen ser över ett nytt ersättningssystem för utlåning som bättre gynnar författare än dagens system, och även bibliotekens utvecklingsmöjligheter i samband därmed. Redan från tillkomsten har bibliotekersättningen varit uppdelad i två delar. En del (författar- och översättarpenningen) går till upphovsmännen (författare etc.) i proportion till hur mycket deras verk lånas ut. Den andra delen (den fria delen) ska inte ta hänsyn till utlåningsfrekvensen,

Fel! Okänt namn på

utan medel ges till de upphovsmän som författarfondens styrelse anser förtjänar och har behov av det. Upphovsmannaorganisationerna som finns företrädda i fondstyrelsen får även del av medlen i fondens fria del genom att de tilldelas organisationsbidrag.

Biblioteksersättningen fastställs varje år genom förhandling mellan regeringen och tre organisationer som företräder författare, tecknare och fotografer. För att över huvud taget få ersättning för utlån måste författaren komma över en gräns på 2 000 utlånade böcker per år. Miljöpartiet menar att gränsen för ersättning bör sänkas för att ge även mindre etablerade, lokalt inriktade eller ”smala” författare möjlighet att få en välförtjänt, om än liten, ersättning för sitt arbete. Man kan också överväga om den garanterade författarpennningen på sikt kan avskaffas och det frigjorda utrymmet satsas på fler långvariga arbetsstipendier för författare och på en höjd ersättning per utlånad bok. Arbetsstipendiernas storlek kunde då öka, och eventuellt skattebefrias. Idag är endast de ett- och tvååriga arbetsstipendierna skattebefriade. Vi vill verka för bibliotekens möjligheter att nå de grupper som idag inte utnyttjar dessa. Det kan gälla sådant som förstärkning av bibliotekens möjligheter att tillgodose låntagares behov av litteratur på andra språk, och utökade möjligheter för biblioteken att samverka med författare i olika typer av aktiviteter som riktar sig mot bibliotekens besökare.

Bokmomsen

Bokpriskommissionen har konstaterat att sänkningen av bokmomsen kom konsumenterna till del i stor utsträckning. Miljöpartiet drev frågan om en momssänkning under ett antal år och är därför mycket nöjda med utfallet. Dock ser vi med oro på EU-direktiven om en enhetlig momsats som åter skulle driva upp kostnaderna för bokinköp. Att nivåerna på mervärdesskatten utgör en omsorgsfull avvägning av vad som behövs för att möta både statsfinansernas krav och önskemålet om en fördelningspolitiskt och näringspolitiskt riktig profil på skatten är självklart. Hela kultursektorn skulle drabbas negativt av en enhetlig moms.

Tidskrifter och veckotidningar

Tidskrifternas utbud av artiklar och texter är en viktig källa till ingående kunskap om det kulturella klimatet i Sverige och i världen. Samtidigt kämpar många tidskrifter för sin överlevnad. Det är därför angeläget att vara öppen för varje form av möjlighet att stötta tidskrifternas existens.

Internet har gett en ny form av kultur- och kunskapsspridning i form av elektroniska tidningar. Kulturrådet kan numera även ge stöd åt elektroniskt publicerade tidskrifter, men det stödet är idag ytterst marginellt, vilket kan leda till onödig stagnation i en annars mycket kreativ sektor.

En stor flora av invandrar- och minoritetsmedier finns i samhället idag. Detta är bra, men ännu bättre vore om språkbarriärer kunde brytas och det

Fel! Okänt namn på

som nu endast är interna debatter inom respektive språkområde kunde föras upp till en bredare samhällsdebatt. Detta inte minst för att ge integrationsfrågor en mer framflyttad plats i det offentliga samtalet. Ett sätt att öka tillgängligheten till dessa medier kan vara att ge medel för översättning av en del av materialet som referat. Tidskrifterna behöver också stöd för utveckling av pressetik, journalistik och kunskap om demokratins grundprinciper. Miljöpartiet vill därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att invandrar- och minoritetsmedierna behöver stöd till att översätta viss del av sitt tidskriftsinnehåll och stöd till att utveckla pressetik, journalistik, kunskap om det fria ordet och demokratins grundprinciper.

Liksom för böcker anser Miljöpartiet att momsnivån för tidskrifter och veckotidningar ska vara 6 %.

Kultur i vård och omsorg

Kultur främjar hälsa. Det är därför viktigt att det även inom vård och omsorg finns stöd och stimulans för ett rikt och mångsidigt kulturutbud även för de som vistas på vårdinstitutioner under en längre tid. Det bedrivs idag i vissa landsting och kommuner ett omfattande arbete med att samordna, finansiera och medverka till musik, sång, dans, teater och högläsning vid vårdinstitutioner och boenden. Verksamheten vänder sig i huvudsak till personer som vistas en längre tid på vårdinstitutioner samt till barn, ungdom och inom äldreården. Miljöpartiet skulle gärna vilja se en särskild satsning på kultur inom vård och omsorg och ämnar återkomma till detta område med detaljerade förslag. Idag beror det i hög grad på vilket landsting du tillhör om du i vård och omsorg får tillgång till kultur. Här finns större regionala skillnader än inom kultursektorn i övrigt. Vi ser också att en sådan framtida statlig insats kan medverka till att stärka arbetsmarknaden för kulturutövare och öka samhällets nyttjandegrad av professionella skådespelare, dansare, musiker m.fl. yrkeskategorier.

Kultur i vårdutbildningar

För att främja kultur inom vård och omsorg skulle det vara önskvärt att kulturundervisning införs i våra vårdutbildningar. Detta finns redan i Finland, och i Norge finns projekt i den riktningen. För dem som kommer att arbeta inom vården ser vi obligatoriska inslag av kulturutbildningar som värdefullt för att påverka faktorer som kreativitet, motivation och självkänsla, såväl för dem själva som för vårdtagarna.

Nationella uppdrag

Miljöpartiet anser att möjligheten att erhålla s.k. nationella uppdrag för att driva kulturprojekt är uppmuntrande och stimulerande. Dock anser Miljöpartiet att den tidsperiod som uppdragen avser, det vill säga tre år, är för kort tilltagen. Ofta tar det längre tid än så att bygga nätverk och sprida sin kunskap. Miljöpartiet vill därför att tiden för de nationella uppdragen utökas till fem år, vilket passar bra nu när regeringen tagit initiativ till att de nationella uppdragen ska utvärderas.

Kultursponsring

Miljöpartiet vill se ett starkt offentligt stödet till kulturen. Vi är dock inte negativa till att kulturstödet kompletteras med privat sponsring. Miljöpartiet menar däremot att kulturlivet aldrig får göras beroende av sponsring, utan att sponsringen ska fungera som ett värdefullt komplement till ordinarie finansiering av kulturverksamhet. Sponsring kan också medföra att t.ex. museerna når nya besöksgrupper.

Det behövs dock tydligare regler för kultursponsring. Frågan har dryftats i ett flertal år.

Sponsring är inte någon skatterättslig term och finns inte definierad i skattelagstiftningen. För att en marknadsföringskostnad ska vara avdragsgill krävs idag någon form av direkt motprestation, t.ex. i form av representation, konferensrum eller biljetter. Indirekta motprestationer som rätten att utnyttja namn eller image är bara avdragsgilla om det finns en koppling mellan sponsorns verksamhet och den som blir sponsrad. Eftersom kultursponsring i stor utsträckning är av denna imageskapande karaktär innebär detta att kulturen inte kommer att få del av näringslivets marknadsföringspengar i samma utsträckning som till exempel idrotten. Reklamskyltar och liknande är något som fungerar på idrottsarenor – men knappast i konsertsalar, teatrar, museer och andra liknande institutioner.

Vid en jämförelse mellan de svenska bestämmelserna för kultursponsring och vad som gäller i exempelvis Danmark, Storbritannien, Tyskland och Frankrike finner vi att dessa länder saknar det krav på koppling mellan sponsorns och sponsormottagarens verksamhet som i Sverige medför att kultursponsring missgynnas i förhållande till annan typ av sponsring.

För att komma till rätta med detta problem bör regeringen återkomma med förslag till ny lagtext där begreppet sponsring definieras i inkomstskattelagen. Förslagsvis bör detta ske genom att i 16 kap. IL tillförs en bestämmelse med följande innebörd: ”Sponsring är en avdragsgill kostnad, under förutsättning att sponsorn erhåller en motsvarande direkt eller indirekt motprestation. Kostnaden är dock endast avdragsgill om det inte är uppenbart att det råder ett missförhållande mellan sponsorbidraget och motprestationen.” Miljöpartiet vill att regeringen återkommer med förslag till regelverk för kultursponsring.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Maria Wetterstrand (mp)

Peter Eriksson (mp)

Leif Björnlod (mp)

Barbro Feltzing (mp)

Lotta Hedström (mp)

Ulf Holm (mp)

Jan Lindholm (mp)

Yvonne Ruwaida (mp)

Karin Svensson Smith (-)

Lars Ångström (mp)

Mikael Johansson (mp)

Åsa Domeij (mp)

Gustav Fridolin (mp)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Mona Jönsson (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Ingegerd Saarinen (mp)

Mikaela Valtersson (mp)